

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum in aliquo bono creato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

*Super Questionis se-
cunda Articulum
7. & 8.*

*Vtrum beatitudo hominis consistat in
aliquo bono animæ.*

In articulo 7. & 8. dubium occurrit de fundamento uniuersale que, scilicet, Obiectum voluntatis nostra est uniuersale bonum: quoniam aut intendi per uniuersale bonum, totum, seu omne bonum, aut bonum in unitate rati. Si secundo modo, ne rum est, bene probatur. Quod sicut obiectum intellectus est uerum, non tamen in hoc particulari, sed in uniuersali: ita obiectum voluntatis est bonum non in hoc particulari, sed in uniuersali: sed ex hō fessu non sequitur. ergo obiectum voluntatis est bonum uniuersale in effectu, quod est Deus. Si pri mo modo, tunc non probant per hoc, q̄ obiectum intellectus est uerum uniuersale: quoniam hoc uerificatur de uero uniuersali in predican do, & non de omni uero, nec ipsa ueritate diuina: quae est om ne uerum: quoniam nec hoc uerū, Deus est trinus, ceteris sub obiecto intellectus: nec ea, quae non licet homini loqui, & in cor hominis non a scendunt, nec ascen dente posse.

Ad hoc dicitur, q̄ proprie loquendo, neuro modo intelligitur fundamentum illud: sed sensus est, quod sicut obiectum intellectus est verū uniuersale, id est, nō contractum ad tale uel tale uerum, sed absolute: ita obiectum uoluntatis est bonum uniuersale, id est, non contractum ad tale uel tale bonum, sed absolute: & si hinc fuerit adiuncta sub intellectu differentia inter bonum & uerū ex 6. Metaphys. scilicet, quod uerum & fallitum sunt in anima, bonum autem & malum in rebus: sequitur quod in illa re iusta est beatitudo nostra, que est obiectum voluntatis humanae, in qua est bonum ab solute: ac per hoc in solo Deo est, quia in ceteris non est bonum nisi contractum. & hæc est manifesta in-

Ad septimum sic proceditur. Videtur, quod beatitudo cōsistat in aliquo bono animæ. Beatitudo enim est quoddam hominis bonum, hoc autem per tria dividitur, quæ sunt, bona exteriora, bona corporis, & bona anime: sed beatitudo non consistit in bonis exterioribus, neque in bonis corporis, sicut supra ostensum est. ergo consistit in bonis animæ: sicut magis amamus amicum, cui appetimus pecuniam, quam pecuniam: sed vnuſquisque, quodcūque bonum sibi appetit, amat: ergo scipsum amat magis quam omnia alia bona: sed beatitudo est quod maximam amat. quod patet ex hoc, quod propter ipsum omnia amantur, & desiderantur. ergo beatitudo cōsistit in aliquo bono ipsius hominis: sed non in bonis corporis. ergo in bonis animæ.

Th 3 Præ. Perfectio est aliquid eius quod perficitur: sed beatitudo est quoddam perfectio hominis. ergo beatitudo est aliquid hominis: sed nō est aliquid corporis ut ostendit. ergo beatitudo est aliquid animæ: & ita consistit in bonis animæ.

SED CONTRA est, quod sicut Aug. dicit in li. 8. de doctrina Christiana. Id, in quo constitutur beatitudo, propter se diligendum est: sed homo nō est propter scipsum diligēdus, sed quicquid est in homine, est diligēdus propter Deum. ergo in nullo bono animæ beatitudo consistit.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, Finis dupl. citer dicitur, scilicet, ipsa res, quā adipisci desideramus, & vñus seu adepto, vel possesso illius rei. Si ergo loquamus devltimo fine hominis quantū ad ipsam rem, quā appetimus sicut ultimum finem, impossibile est quod ultimus finis hominis sit ipsa anima, vel aliquid eius. Ipsa enim anima in se considerata est vt in potentia existens, fit enim de potentia scientie actu sciens: & de potentia virtuosa, actu virtuosa. Cum autem potentia sit propter actum, sicut propter complementum, impossibile est, quod id quod est secundum se in potentia existens, habeat rationem ultimi finis: vnde impossibili-

Ad tertium dicendum, quod beatitudo ipsa, cum sit perfectio animæ, est quoddam animæ bonum inherens: sed id, in quo beatitudo consistit, quod scilicet beatitudo facit, est aliquid extra animam vt dictum est.

*Vtrum beatitudo hominis con-
sistat in aliquo bono
creato.*

AD OCTAVVM sic procedi tur. Videtur, q̄ beatitudo hominis cōsistat in aliquo bono

tempore literæ. Quæ contra obiectum intellectus obiectiuntur, de limitatione ueri, facilime solvantur, dicendo quod sicut nullum est ens, ad qđ non possit actus intellectus terminari aliquo modo: ita nullū est uerum quod ipsum omnino subtrahiat: Deum namq; & omnia attingere potest. Sed quia non potest poter intellectus tali modo Deum cognoscere &c. ideo committitur fallacia figura distinctionis, mutando. Quid, in Quomodo. Ex impotentiā siquidem modi cognoscendi prouert, quod oportet aliquid latere omnem intellectum creatum, & non ex limitatione ueri obiecti intellectus, quasi tale uerū debeat esse obiectū. Cuius signum infallibiliter est, quia quibuscumque ueris oblationis intellectui, adhuc posset intellectus aliud nouum, uermi oblatum cognoscere, nel credere. Intellectus enim non sit minor ex cognitione præcedentium, ut dicitur 3. de anima. quod impossibile esset, si uerum limitatum esset a decretu obiectū intellectus.

¶ In responsione ad primum in artic. 8. ui de Nomine, authoris intentum de illa propositione, Supremū infinitum attingit infinitū supremū: quod intelligitur de attinctione secundum proximam partem naturae, quae in similitudine earū propinquā constitit, & non deordinari in haec attinctoria, ne ad finem ultimum.

2. q. 26. art. 3.

Super

1. q. 12. art. 1.
c. & q. 8. art.
2. art. Et 2.
2. q. 8. art. 2.
cor.

QVAEST. III.

Et q. contra
ca. 7. §. 17. &
c. 14. E. op.
3. ca. 108. &
264. Et opus.
20. I. i. c. 8. &
9. Pl. 21.

Fcreato. Dicit enim Diony. 4. c. de di. no.* q̄ diuina sa-
pientia coniungit fines primorum, principijs secun-
dorum: ex quo potest accipi, q̄ summum inferioris
naturæ sit attingere infimum naturæ superioris: sed
summum hominis bonum est beatitudo. cum er-
go angelus naturæ ordine sit supra hominem, vt in
primo habuit est, t̄ videtur quod beatitudo homi-
nis consistat in hoc, quod aliquo modo attingit ad
angelum.

T 2. **P**ret. Vltimus finis cuiuslibet rei est in suo opere
perfecto, vnde pars est propter tortum, sicut propter
finem: sed tota vniuersitas creaturarum, quæ dicitur
maior mundus, comparatur ad hominem, qui in 8.
Phys. * dicitur minor mundus, sicut perfectum ad
imperfectum. ergo beatitudo hominis consistit in
tota vniuersitate creaturarum.

T 3. **P**ret. Per hoc homo efficitur beatus, q̄ eius na-
turale desiderium quietatur: sed desiderium hoīs nō
extenditur ad maius bonum, quām ipse capere po-
test. cū ergo homo non sit capax boni, quod exce-
dit limites totius creaturae, videtur q̄ per aliquod bo-
num creatum homo beatus fieri possit, & ita beatitu-
do hominis in aliquo bono creata consistit.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit 19. de ciui. Dei.
T Ut vita carnis, anima est: ita beata vita hominis,
Deus est, de quo dicitur Ps. 143. Beatus populus, cu-
ius Dominus Deus eius est.

RESPON. Dicendum, q̄ impossibile est beatitudi-
nen hominis esse in aliquo bono creato. Beatitudo
enim est bonum perfectum, quod totaliter quietat ap-
petitum, alioquin non esset vltimus finis, si adhuc re-
staret aliquid appetendum. Obiectum autem volun-
tatis q̄ est appetitus humanus, est vniuersale bonū
sicut a obiectum intellectus est vniuersale verum: ex
quo patet, q̄ nihil potest quietare voluntatem homi-
nis nisi bonū vniuersale, quod non inuenitur in ali-
quo creato, sed solum in Deo: quia omnis creatura ha-
bet beatitudinem participatam. vnde solus Deus volun-
tatem hominis implere potest, secundum quod dici-
tur in Psal. 102. Qui replet in bonis desiderium &c.
In solo igitur Deo beatitudo hominis consistit.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ superius hominis at-
tingit quidem infinitum angelicæ naturæ per quan-
dam similitudinem, non tñ ibi sifit, sicut in vltimo
fine, sed procedit vñq; ad ipsum vniuersalem fontē
boni, qui est vniuersale subiectum beatitudinis om-
nium bonorum, tanquam infinitum & perfectum
bonum existens.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ si totum aliquod
non sit vltimus finis, sed ordinetur ad finem vltimo
rem: vltimus finis partis non est ipsum totum, sed ali-
quid aliud. Vniuersitas autem creaturarum, ad quā
comparatur homo, vt pars ad totum, nō est vltimus
finis: sed ordinatur in Deum, sicut in vltimum fine.
vnde bonum vniuersi non est vltimus finis homi-
nis, sed ipse Deus.

AD TERTIVM dicendum, q̄ bonum creatum nō
est minus q̄ bonum, cuius est homo capax vt rei in-
trinsicæ & inherētis: est tamen minus q̄ bonum,
cuius est capax vt obiecti, quod est infinitum: bonum
autem quod participatur ab angelo, & a toto vniuer-
so, est bonum finitum & contractum.

Q V A E S T I O . III.

Quid sit beatitudo, in octo articulos divisa.

DEINDE considerandum est quid sit beatitudo, & quae requirantur ad ipsam,

ARTIC. I.

CIRCA primum queruntur octo.

T Primò, Vtrum beatitudo sit aliquid increatum.
T Secundò, Si est aliquid creatum, vtrum sit ope-
ratio.

T Tertiò, Vtrum sit operatio sensitivæ partis, an in-
tellectivæ tantum.

T Quartò, Si est operatio intellectivæ partis, vtrum
sit operatio intellectus, an voluntatis.

T Quintò, Si est operatio speculatiivi intellectus, aut
practici.

T Sextò, Si est operatio intellectus speculatiivi, v-
trum consistat in speculatione scientiarum specula-
tiuarum.

G Septimò, Vtrum consistat in speculatione substan-
tiarum separatarum, scilicet angelorum.

T Octauò, Vtrum in sola speculatione Dei, qua per
essentiam videtur.

ARTICULVS PRIMVS.

Vtrum beatitudo sit aliquid increatum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod beatitudo sit aliquid increatum. Dicit. n. Boet. in 3. de confol. * Esse Deum ipsam beatitudinem, necesse est confiteri.

H 2. **P**ret. Beatitudo est summum bonum: sed esse summum bonum contentum Deo. cū ergo nō sint plura summa bona, videtur quod beatitudo sit idem quod Deus.

T 3. **P**ret. Beatitudo est vltimus finis, in quā natu-
rally humana voluntas tanquam in finem tendit: sed
in nullum aliud voluntas tanquam in finem tende-
re dēt nisi in Deum, quo solo fruendum est, vt Aug.
dicit. ergo beatitudo est idem quod Deus.

SED CONTRA. Nullum factum est increatum: sed
beatitudo hominis est aliquid factum, quia secundū Aug. 1. de doc. Christ. * Illis rebus fruendum est, quic-
nos beatos faciunt. ergo beatitudo non est aliquid
increatum.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut supra dictū est, * finis dicitur duplicer. Vno modo ipsa res, quam cupimus adipisci, sicut auaro est finis pecunia: Alio modo, ipsa adeptio vel possesio, seu vsus, aut fruitio eius rei quæ desideratur: sicut si dicatur, quod possesio pecunia est finis auari, & frui re voluptuosa est fi-
nis intemperati. Primò ergo modo, vltimus homini-
nis finis est bonum increatum, scilicet Deus, qui solus sua infinita bonitate potest voluntatem hominis
perfecte implere. Secundo autem modo, vltimus fi-
nis hominis est creatum aliquid in ipso existens, qđ
nihil est aliud quām adeptio, vel fruitio finis vltimi:
vltimus autem finis vocatur beatitudo. Si ergo beatitudo hominis consideretur quām ad causam, vel
obiectum, sic est aliquid increatum: si autem consi-
deretur quantum ad ipsam essentiam beatitudinis,
sic est aliquid creatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Deus est beatitu-
do per essentiam suam: nō. n. per adeptionem aut par-
ticipationem alterius beatus est, sed per essen-
tiam suam. Homines aut sunt beati, sicut ibidē dicit
Boet. * per participationem: sicut & dī per participa-
tionem dicuntur. ipsa autē participatione beatitudinis
finis quam homo dicitur beatus, aliquid creatum est.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ beatitudo dicitur es-
se summum hominis bonum, quia est adeptio vel
fruitio summi boni.

AD TERTIVM dicendum, q̄ beatitudo dicitur vlti-
mus finis per modū, quo adeptio finis dicitur finis.

ARTI-